

CENTRUM

VEŘEJNÝCH

FINANCÍ

ALEŠ BĚLOHRADSKÝ, PETR JANSKÝ, MARKÉTA MALÁ, KRISTINA ZINDULKOVÁ

Desatero pro moderní veřejné finance

Úvod

Jsme tým ekonomů a ekonomek na Univerzitě Karlově, kterým záleží na rozvoji Česka, od inovací přes důchody po klima. Proto usilujeme o moderní veřejné finance, které mají být **cílené, efektivní a vyhodnocované**. Přinášíme nové poznatky a doporučení. Chceme zlepšovat veřejné finance, a tím kvalitu života v naší zemi.

Následující desatero představuje **deset výzev pro české veřejné finance**. Každou výzvu ilustruje jeden příklad: od nezacílených výdajových politik po přesouvání zisků do daňových rájů. Příklady v desateru diskutujeme pouze stručně, každý příklad na jednu stránku. Detailnější pohled nabídnou naše připravované studie, na základě kterých budeme toto desatero dále aktualizovat. Zavazujeme se k tomu, že na analýze popsanych výzev a na jejich řešení budeme pracovat ve spolupráci s veřejnými institucemi a dalšími spojenci.

	Výzva	Ideál
1	Účetní	Cílené
2	Neefektivní	Efektivní
3	Netransparentní	Vyhodnocované
4	Svazující	Flexibilní
5	Demotivující	Motivující
6	Diskriminační	Férové
7	Nepromyšlené	Systemové
8	Zastaralé	Moderní
9	Resortní	Celkové
10	Krátkozraké	Strategické

Ve formulaci výzev a příkladů vycházíme z poznatků ekonomie a mezinárodního výzkumu včetně toho od [Institute for Fiscal Studies](#) a zároveň ze specifí českých veřejných financí, kterými se experti Centra veřejných financí dlouhodobě zabývají.

V desateru nejprve doporučujeme **cílené výdaje**, které směřují k dlouhodobé prosperitě Česka, poté **efektivní příjmy**, které mají co nejlépe zajišťovat dostatečné zdroje pro financování těchto výdajů, a na závěr **vyhodnocované rozpočty**, které stojí na lepším nastavení systému veřejných financí jako celku. Lepší veřejné finance přispějí k lepšímu životu v Česku.

Shrnutí desatera pro moderní veřejné finance

1. Veřejné finance jsou příliš ovlivněny **účetním** přístupem a naopak málo myslí na cíle. Potřebujeme **cílené** veřejné finance, které mají výši a zaměření výdajů a příjmů v souladu se státem stanovenými cíli.

Příklad: Pokud se má česká ekonomika stát znalostní, měl by stát zvýšit, spíše než snížit, výdaje pro budoucnost, například na vzdělávání a vědu a výzkum.

2. Veřejné finance jsou někdy **neefektivní**, například některé výdaje jsou příliš vysoké nebo nedosahují žádného cíle nebo některé příjmy jsou vybírány příliš nákladným způsobem. Vyjasnění cílů a vyhodnocení jejich dosažení může učinit výdaje i příjmy **efektivnějšími**, a tedy umožní dosahovat více cílů za nižších celkových nákladů.

Příklad: Investic, které přináší budoucí hodnotu, lze dosáhnout vyšším využíváním zvýhodněných úvěrů a dalších návratných finančních nástrojů.

3. Veřejné finance jsou **netransparentní** například v tom, co za zaplacené daně dostávají které skupiny lidí. Transparentní veřejné finance jsou předpokladem pro jejich kvalitní **vyhodnocování**.

Příklad: Rozpočtové určení daní, kterým se rozdělují příjmy mezi obce a kraje, musí být dostatečně transparentní a mít jasně stanovené cíle, abychom vůbec mohli hodnotit, zda je těchto cílů dosaženo.

4. Veřejné finance mají některá **svazující** pravidla, která znemožňují efektivní dosahování cílů. **Flexibilní** veřejné finance by braly větší ohled na dosahování cílů a menší ohled na to, jakými způsoby je jich dosahováno.

Příklad: Deficit, tedy situace, kdy výdaje státního rozpočtu převyšují v určitém roce příjmy, umožňuje státu dosahovat svých cílů, například snížit dopady hospodářské krize. Zároveň přílišné celkové deficity mohou omezovat možnosti veřejných financí. Nenechme se deficity svazovat, ale využijme flexibility, kterou nabízí.

5. Veřejné finance nemají být více **demotivující**, než je nutné, jako je tomu u některých zdanění. Naopak mají co nejefektivněji využívat své **motivující** role.

Příklad: Zdanění práce má značné demotivující dopady na některé skupiny obyvatel, jako jsou zaměstnanci s nízkými příjmy, rodiče s malými dětmi nebo pracující důchodci. Snížení zdanění nízkopříjmové práce může podpořit jejich zapojení na pracovním trhu.

6. Veřejné finance nemají být **diskriminační**, například bezdůvodně podporovat jen jednu skupinu obyvatel, ať už záměrně či nedostatečným zamezováním daňových úniků. **Férové** veřejné finance se chovají podobně k podobným lidem, aktivitám a věcem.

Příklad: Zejména menší lokální firmy jsou znevýhodněné vyšší efektivní daňovou sazbou oproti firmám přesouvajícím své zisky do daňových rájů. Důsledná podpora evropských a mezinárodních iniciativ může pomoci omezit úniky do daňových rájů, a tím nastavit férovější podmínky pro firmy.

7. Některé příjmy a výdaje státního rozpočtu jsou **nepromyšlené**. Výdaje by měly být **systémové** a příjmy bychom měli vybírat skrz kvalitně nastavený daňový systém.

Příklad: Spotřebu daníme relativně nahodile, přitom by si zasloužila systematictější zdanění včetně zohlednění emisí.

8. **Zastaralé** veřejné finance znamenají, že stále svým nastavením zůstávají v minulém tisíciletí. **Moderní** veřejné finance by plněji využívaly nové technologie i nové chápání role veřejných financí pro kvalitu života lidí.

Příklad: Státní rozpočet by měl pracovat s jasně stanovenými cíli výdajových a příjmových politik.

9. **Resortní** veřejné finance znemožňují čelit zásadním výzvám, které spadají pod vícero ministerstev nebo pod vícero obcí a krajů. **Celkové** veřejné finance umožňují veřejnému sektoru dosahovat společných cílů jako celku.

Příklad: Celkové veřejné finance uvažují o státním rozpočtu společně s rozpočty obcí, krajů, zdravotních pojišťoven, státních fondů a zbytku veřejného sektoru.

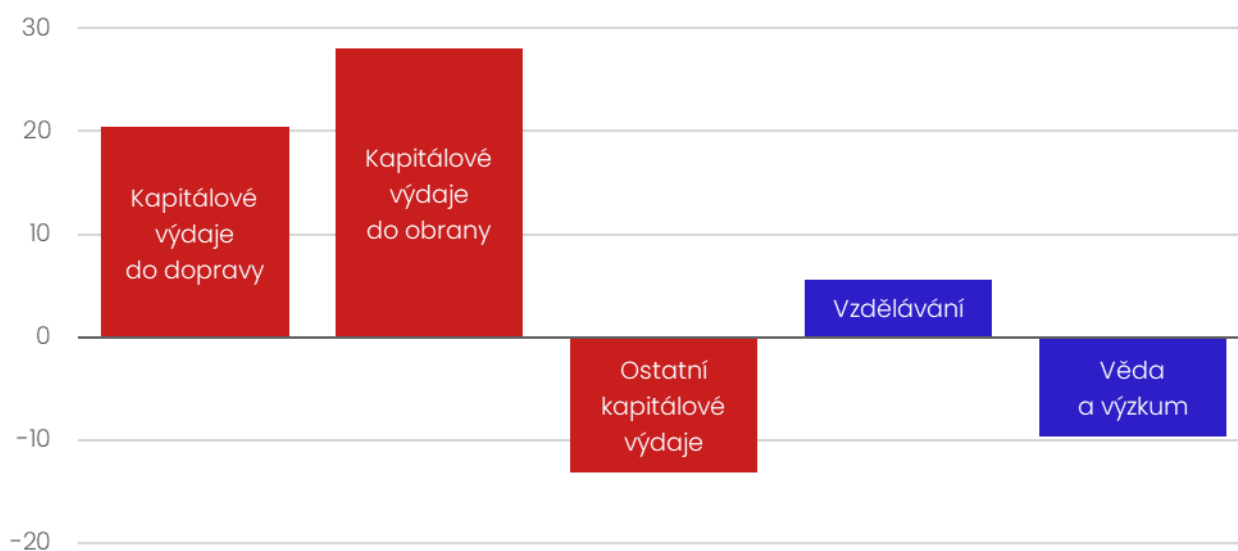
10. Veřejné finance jsou **krátkozraké**. Například státní rozpočet je sestavován vždy jen na následující rok, střednědobé výhledy jsou nezávazné. **Strategické** veřejné finance hledí dopředu svými cíli, výdaji i příjmy.

Příklad: Státnímu rozpočtu bychom měli usnadnit mít dlouhodobější vizi a plánovat na déle než rok dopředu.

1. Vyšší výdaje pro budoucnost

Česká ekonomika se má transformovat na znalostní ekonomiku. Reformy vzdělávacího systému a inovačního ekosystému zdůraznil jako zásadní pro budoucnost naší země Petr Fiala na konferenci [Česko na křižovatce](#). Budoucnost Česka je v inovacích, vysvětloval Andrej Babiš při představení inovační strategie [The Country for the Future](#). Navzdory těmto prohlášením ale Česko spolu s Evropskou unií globálně zaostává v inovacích, což podle [Draghiho zprávy](#) ohrožuje naši budoucnost. Dostatečné finance na vzdělávání a vědu a výzkum jsou nutnou, ale ne postačující podmínkou. Soukromé výdaje na vědu a výzkum jsou ve srovnání se zahraničím nízké, ty ze státního rozpočtu se od roku 2019 reálně snížily o 10 miliard korun.

Graf 1: Reálná změna výdajů státního rozpočtu na vzdělávání a vědu a výzkum ve srovnání s kapitálovými výdaji mezi roky 2019 a 2025 (mld. Kč v cenách roku 2019)

Zdroj: [Monitor státní pokladny](#)

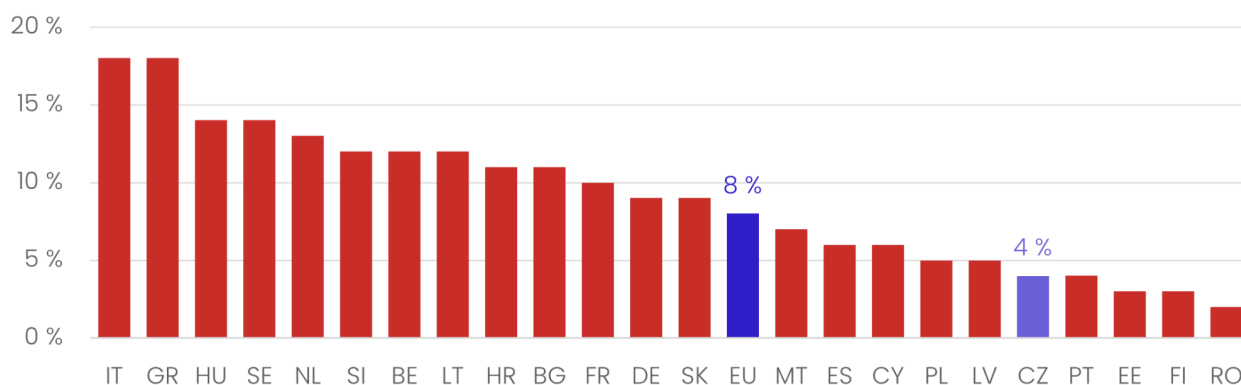
Návrh: Státní rozpočet by měl mít vyšší výdaje pro budoucnost a tedy, například, vzdělávání a vědu a výzkum zohledňovat jako své priority. Státní rozpočet by měly výrazněji doplnit další veřejné a soukromé zdroje a jejich lepší provázání. Vzdělávejme všechny, ale u vědy se zaměřme na mezinárodně excelentní týmy a pracoviště. Nejde jen o výši financí, ale i o jejich efektivní zacílení, o reformy, které přispějí ke kvalitě vzdělání, vědy, ale i k lepším podmínkám pro vývoj a inovace ve firmách.

2. Vyšší investice

Když se mluví o investicích ve státním rozpočtu, znamená to zpravidla kapitálové výdaje. Jsou tedy investice totéž co kapitálové výdaje? Účetně ano. Z ekonomického pohledu je to složitější. Účetně jsou investice všechny výdaje na pořízení nebo obnovu dlouhodobého majetku. Ekonomický pohled přidává hlediska výnosnosti a návratnosti. Zatímco u firem, které sledují zisk, se ekonomický a účetní pohled více méně prolínají, u státu tomu tak není. Výnos z hlediska firmy je srozumitelný koncept, výnos u veřejných investic může znamenat něco tak těžko uchopitelného, jako je zlepšení kvality života obyvatel. Přesto by stát měl uvažovat investičně i v ekonomickém smyslu a zahrnout ekonomickou výnosnost a návratnost do kritérií, podle kterých sestavuje svůj rozpočet.

Konkrétní podobou směřování veřejných prostředků do investic jsou návratné finanční nástroje. Narozdíl od přímých dotací se u finančních nástrojů očekává, že se vrátí do veřejných rozpočtů. Úvěry, půjčky, záruky či kapitálové vstupy jsou v současnosti jako výdajové nástroje ve státním rozpočtu téměř úplně opomíjeny. Jsou využívány při alokaci prostředků z evropských fondů, kde jsou podporovány, ale i tam je jejich uplatnění velmi omezené (viz Graf 2).

Graf 2: Podíl finančních nástrojů na celkové alokaci EU fondů v minulém programovacím období

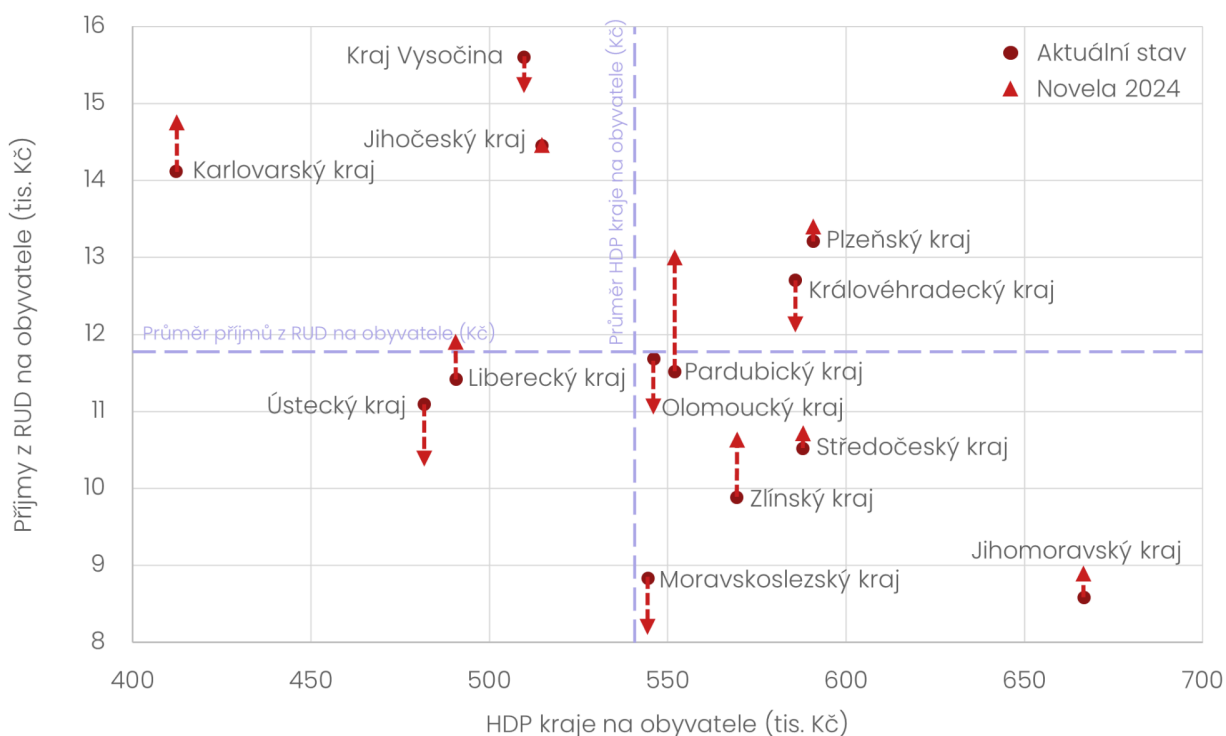
Zdroj: Národní rozvojová banka

Návrh: Více využívat úvěry a další návratné finanční nástroje a skrze ně podpořit soukromé investice. Finanční nástroje by mohly částečně doplnit a částečně nahradit dotace. Ty by měly být využívány s větší zdrženlivostí a jejich efekt pro dílčí cíle by měl být důsledně a transparentně vyhodnocován.

3. Jasněji zdůvodněné přerozdělování

Lepší veřejné finance mají přispět k lepšímu životu všech obyvatel nezávisle na tom, kde bydlí. K tomuto ideálu se můžeme přiblížit nastavením tzv. rozpočtového určení daní (RUD), tedy pravidel, podle kterých se daňové příjmy rozdělují mezi jednotlivé obce a kraje. Jejich nastavení může sledovat tři různé cíle. 1. rovnost: všem poskytovat z daní stejnou podporu, tj. rozdělovat dle počtu obyvatel. 2. motivace: odměňovat úspěch, například zohledňovat odvody na dani z příjmu nebo výsledky ve vzdělávání. 3. podpora: upřednostňovat zaostávající regiony, například zohledňovat chudobu. Cíl rovnosti převažuje u obcí, je transparentní a má svou logiku. Za každým obyvatelem jde podobný podíl daní do jeho obce. Mezi kraje se daně rozdělují podle podílů neměnných od roku 2005 a bylo by lepší je navázat na kritéria jako počet obyvatel. Aktuální vládní [návrh](#) dává obyvatelům jen 40% váhu, ostatní kritéria nejsou kvalitně zdůvodněna. Podle návrhu by příjmy z RUD na obyvatele zůstaly extrémně odlišné, například téměř dvojnásobné pro Vysočinu než pro Moravskoslezský kraj.

Graf 3: Krajské příjmy z RUD a HDP na obyvatele v roce 2023: platný stav a vládní návrh

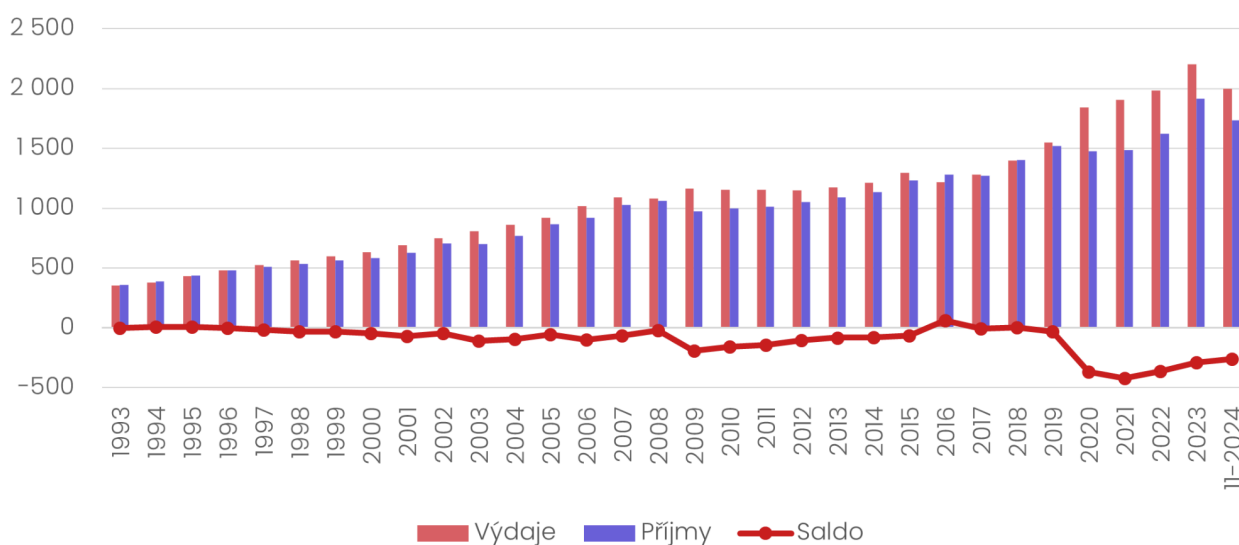
Zdroj: [Janský & Kolář, 2024](#)

Návrh: Vybrat si pro rozpočtové určení daní cíl a podle toho jej upravit. Cíle rovnosti, motivace a podpory jdou opačným směrem a není možné sledovat všechny.

4. Promyšlenější deficit

Deficit státního rozpočtu, tedy možnost státu mít v určitém období vyšší výdaje než příjmy, je významné rozhodnutí státu, které má svá pro i proti. Na jednu stranu deficit poskytuje státu užitečnou flexibilitu pro dosahování svých cílů. Deficit například umožňuje snížit dopady hospodářských krizí, zvýšit výdaje do vzdělávání nebo infrastruktury s velkou návratností v budoucnu, nebo rozložit deficity důchodového systému mezi generace. Z těchto důvodů nelze deficit brát jako a priori špatnou věc ani jako hlavní ukazatel kvality veřejných financí. Na druhou stranu, každý deficit znamená zvýšené výdaje na dluh v budoucnu. Proto je potřeba pečlivě zvažovat, zda je využití deficitu v dané situaci vhodné a který cíl nám napomáhá dosahovat. Nechceme, aby nám zvyšování zadlužení i v málo odůvodněných případech vyčerpalo možnost deficitu pro situace, kdy ho budeme skutečně potřebovat.

Graf 4: Vývoj salda státního rozpočtu v letech 1998–2024 (nominální hodnoty, mld. Kč)

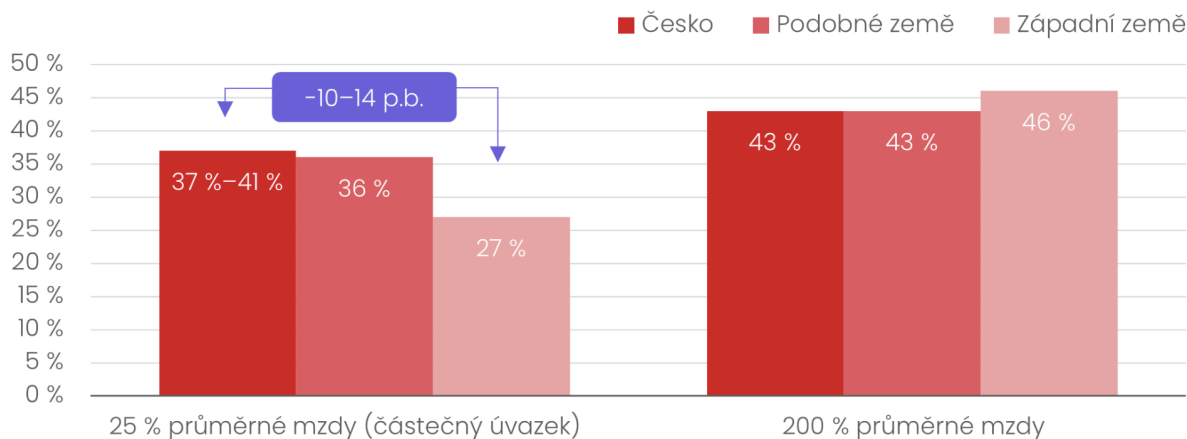
Zdroj: [Monitor státní pokladny](#)

Návrh: Pečlivě zvažovat potřebu a cíl deficitu. Deficit státního rozpočtu může být dobrý sluha, ale také zlý pán.

5. Nižší zdanění práce

Pro domácnosti často není ekonomicky smysluplné, aby primární pečující rodič – tedy v Česku v drtivé většině žena – alespoň částečně pracoval. Ve srovnání se zeměmi OECD je na tom Česko výrazně nejhůř v zaměstnanosti žen s dítětem do šesti let věku ([OECD, 2021](#)), což má důsledky pro kariéry žen, rozdíly ve výdělku podle pohlaví a zároveň tím Česko přichází o cennou vzdělanou pracovní sílu. Relativně vysoké zdanění práce na částečný úvazek (viz Graf 5) v tomto hraje v neprospěch žen. Podobně jako matky malých dětí by z nižšího zdanění nízkopříjmové práce a částečných úvazků benefitovali lidé v důchodovém věku – a ekonomika spolu s nimi. Vedle motivace lidí participovat na trhu práce má nižší zdanění nízkých příjmů pozitivní vliv i na kupní sílu obyvatelstva v chudších regionech. Zdanění práce je obecně v Česku spíše vysoké, přitom má – na rozdíl od řady jiných typů zdanění – významné negativní efekty pro ekonomickou aktivitu. Nejvyšší příjmy zase daníme v porovnání se západními zeměmi relativně mírněji: máme nižší progresivní sazby, daňová zátěž od čtyřnásobku průměrné mzdy paradoxně klesá a daňové slevy, limity a odpočty jsou nastaveny příliš plošně.

Graf 5: Průměrná daňová sazba pro čtyři příklady zaměstnanců v ČR a zahraničí

Zdroj: [PAQ Research, 2024](#)

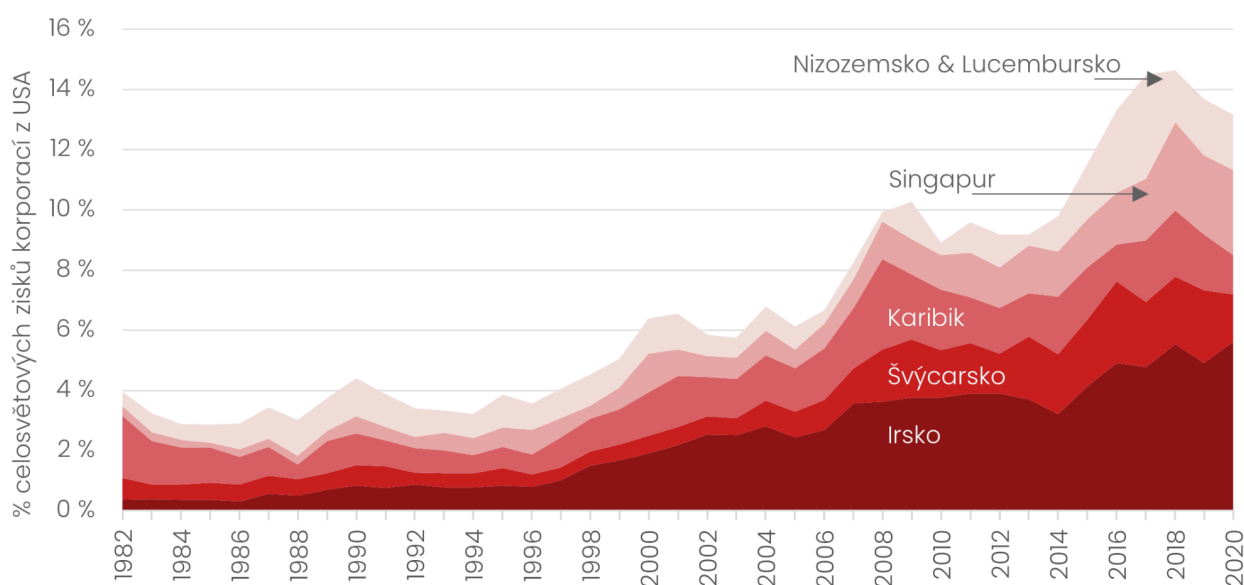
Poznámka: Zaplacená DPFO a pojistné z celkového nákladu práce; Modeloví zaměstnanci bez dětí (či jiných slev, kromě na poplatníka), odpočtů a dávek; Rozpětí pro Česko u 25 % je dáno možností uplatnit 5% slevu na pojistném při částečných úvazcích pro vybrané skupiny; Podobné země: Polsko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko; Západní země: Německo, Rakousko, Velká Británie, USA, Francie, Švédsko, Dánsko.

Návrh: Obecně spíše snižovat zdanění práce, a to především nízkopříjmové a částečných úvazků. U nejvyšších příjmů zavést plynulejší zdanění bez regresivních prvků, včetně revize daňových slev, limitů a odpočtů.

6. Rovnější zdanění

Zhruba třetina zisků velkých nadnárodních firem směřuje do daňových rájů, což má významné dopady na příjmy státního rozpočtu a rovnost podmínek ([Garcia-Bernardo a Janský, 2024](#)). Zejména menší lokální firmy jsou znevýhodněné vyšší efektivní daňovou sazbou oproti firmám přesouvajícím své zisky do daňových rájů – za podobnou aktivitu v jednom daňovém systému tak různé firmy platí různě vysokou daň. V případě daňových rájů jde spíše o problém vymahatelnosti a obcházení pravidel. V našem daňovém systému ale existuje i řada případů, kdy lidé neplatí podobnou daň za podobné aktivity či věci z důvodu samotného nastavení nerovných podmínek. Vysokopříjmové zaměstnance daníme výrazně více než vysokopříjmové OSVČ. Alkohol v pivu daníme více než alkohol v tichém víně. Nemovitosti daníme důsledněji a systematictěji než jiné typy majetku.

Graf 6: Dlouhodobý trend přesouvání zisků do daňových rájů na příkladu Spojených států

Zdroj: [Garcia-Bernardo, Janský, Zucman, 2022](#)

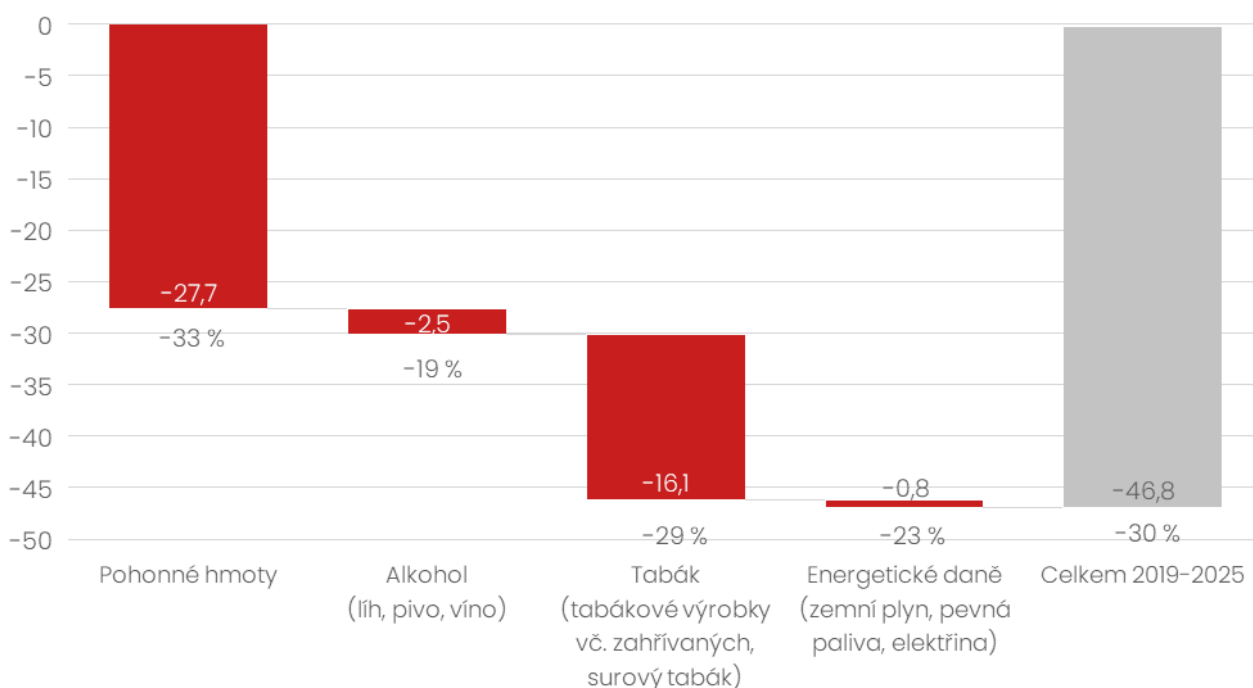
Poznámka: Graf ukazuje podíl zisku před zdaněním vedeného ve vybraných daňových rájích vůči celkovému zisku před zdaněním všech firem (tj. nadnárodních i lokálních) ve Spojených státech.

Návrh: Podobně danit podobné aktivity, věci a firmy. V Českém kontextu to znamená například narovnávání efektivního zdanění firem omezováním úniků do daňových rájů podporou evropských a mezinárodních iniciativ, přiblížení zdanění vysokopříjmových OSVČ se zaměstnanci, nebo sladění zdanění nemovitostí s jinými typy majetku.

7. Systémové zdanění spotřeby a emisí

Propad reálného příjmu ze spotřebních a energetických daní mezi lety 2019 a 2025 o 47 mld. Kč, nebo-li o 30 %, je jeden z příkladů nesystematického zdanění spotřeby v Česku. Spotřební daně a další poplatky totiž často nejsou automaticky valorizované, což v čase vede ke snižování jejich reálné výše: za benzin platíme spotřební daň 12,84 Kč/l už od roku 2010, za naftu 9,95 Kč/l dokonce od roku 2002. Dalším příkladem je zpoplatnění emisí skleníkových plynů: v současnosti za emise musí platit velké elektrárny a teplárny, nicméně emise z vytápění v domácnostech nebo ze silniční dopravy zpoplatněné nejsou. Třetím příkladem je množství položek zařazených do snížené sazby DPH, které vytváří nepřehledný systém výjimek.

Graf 7: Předpokládaný vývoj příjmů ze spotřebních a energetických daní v roce 2025 oproti roku 2019, očištěno o inflaci (mld. Kč a změna v %)

Zdroj: [Monitor státní pokladny](#)

Poznámka: K očištění byl využit kumulativní meziroční koeficient inflace.

Návrh: Systematizovat zdanění spotřeby a emisí a zvyšovat ho ruku v ruce s kompenzováním dopadů na nízkopříjmové domácnosti. Konkrétně zavedením automatické valorize spotřebních daní a environmentálních poplatků, narovnáním zpoplatnění emisí z různých fosilních paliv a zpřehledněním a zkrácením seznamu zboží a služeb v nízké sazbě DPH.

8. Cílený státní rozpočet

Státní rozpočet nesestavujeme podle cílů, kterých chceme dosáhnout. S výjimkou dopravy se výdaje v různých oblastech mění jen kvůli vnějším okolnostem, jako je pandemie nebo válka, nikoli kvůli našim prioritám (viz Graf 8). Náš přístup k veřejným financím je veskrze účetní: řeší se, kolik kdo utratí, ale mnohem méně, co za to získáme. Ve státním rozpočtu chybí informace o očekávaných výstupech, cíle výdajových politik nejsou koncepčně stanovené ani sledované.

Potřebujeme zásadní změnu způsobu sestavování veřejných rozpočtů a diskuse o nich. Každé rozpočtové rozhodnutí má mít pevnou oporu v cílech a výsledcích: co různé výdaje a jednotlivá daňová opatření přináší. To povede mimo jiné k významnému zpřehlednění diskuse a zlepšení schopnosti identifikovat úspory a nastavit veřejné finance tak, aby byly udržitelné a přinášely co nejvyšší společenskou a ekonomickou hodnotu.

Graf 8: Nejvíce rostoucí oblasti státního rozpočtu – reálná změna výdajů mezi roky 2019 a 2025 (mld. Kč v cenách roku 2019)

Zdroj: Bělohradský, Janský, Sůva, 2025

Doporučení: Postupně budovat nástroje pro cílené rozpočtování. Cíle a jejich měřitelné indikátory mají být zohledněny v klíčových dokumentech: ve státním závěrečném účtu a rozpočtové dokumentaci. Na Ministerstvu financí má být významně posílena agenda revizí výdajů a vytvořen proces, jak se výsledky revizí budou propisovat do přípravy státního rozpočtu.

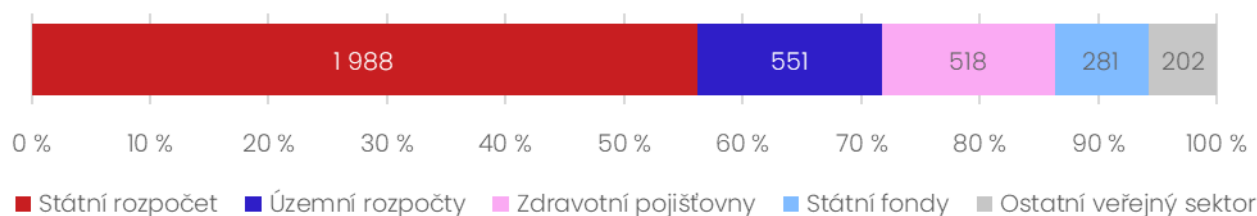
9. Celkovější pojetí veřejných financí

Výše popsaná cílová orientace by se neměla týkat jen státního rozpočtu, na nějž se diskuse často omezuje, ale celých veřejných financí, například včetně státních fondů (viz Graf 9). Součástí tedy musí být i konceptuální řešení řízení veřejných financí v celé šíři.

Zároveň by diskuse měla vždy obsahovat výdajovou i příjmovou stranu. V některých případech je takový pohled důležitý z důvodu adekvátnosti nastavení příjmových politik, v mnoha oblastech je ale propojení mnohem užší: nerealizované příjmy v podobě daňových výjimek jsou v podstatě implicitním výdajem. Například daňové odpočty úroků z hypotečních úvěrů představovaly v roce 2022 náklad cca 7 mld. Kč – cíl podpory bydlení by za tyto prostředky mohl být naplňován i jinou, možná efektivnější formou.

Řízení veřejných financí by mělo vhodným způsobem interagovat se soukromými zdroji. Stát by měl podporovat soukromé financování tam, kde je to z podstaty možné (nevytlačovat soukromé investice veřejnými). Nastavením příjmových i výdajových politik lze směřovat k efektivnějším soukromým investicím z hlediska hodnoty za peníze, která je z principu nízká, pokud systém vede k vysokým úsporám firem a domácností.

Graf 9: Velikost státního rozpočtu v systému veřejných financí v roce 2025 (mld. Kč)

Zdroj: MF ČR, 2024 (Návrh státního rozpočtu 2025, Rozpočty státních fondů 2025, Rozpočtová strategie sektoru veřejných institucí ČR na léta 2025 až 2027)

Poznámka: Státní rozpočet je uveden bez přímých transferů do územních rozpočtů, zdravotních pojišťoven a státních fondů. Ostatní veřejný sektor (jiné státem vlastněné a řízené organizace včetně obchodních společností) je odhadnutý dle Systému národních účtů.

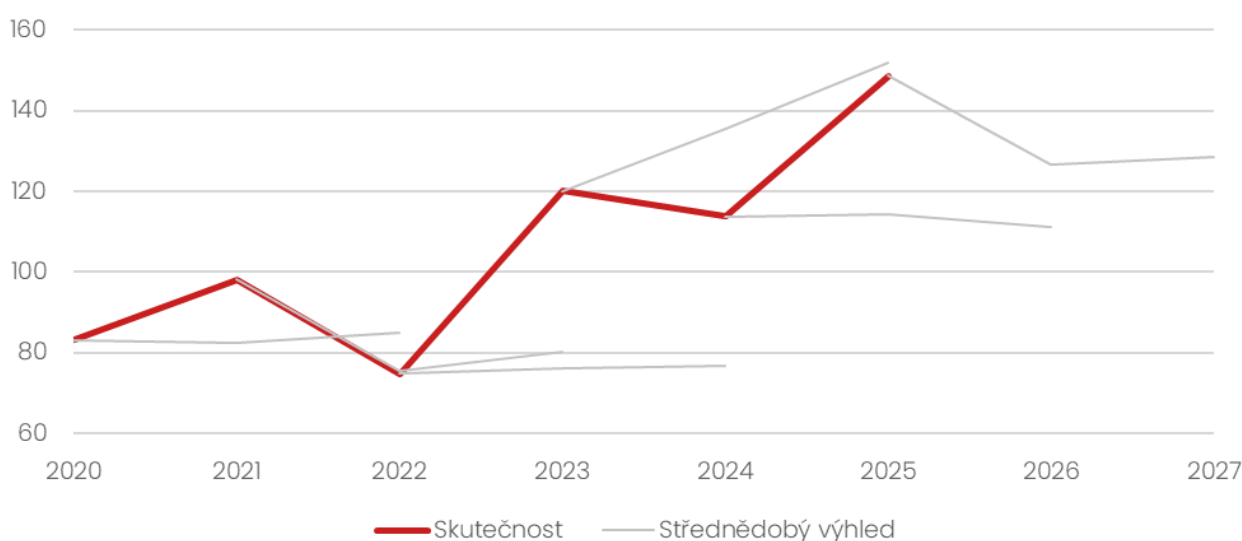
Doporučení: Vyjasnit cíle výdajů a příjmů celých veřejných financí, včetně obcí, krajů a zdravotních pojišťoven. Vytvořit konceptuální rámec řízení veřejných financí a posílit roli Národní rozpočtové rady v oblasti sledování a hodnocení vývoje hospodaření sektoru veřejných institucí. Vytvořit metodický rámec propojující příjmy a výdaje státního rozpočtu na základě jejich cílů.

10. Dlouhodobější veřejné finance

Střednědobý výhled státního rozpočtu je v současnosti v zásadě pouze formální, nevychází ze schválených strategií a dotačních programů, neslouží ke strategickému řízení (viz Graf 10). Rozpočet je sestavován inkrementálně – každý rok se vychází z loňského rozpočtu – nikoli z pohledu výsledků. Chybí schopnost uvažovat a rozpočtovat investičně ve smyslu uvedeném výše: tedy s ohledem na budoucí zvýšenou hodnotu.

Cílem je dosáhnout toho, aby střednědobé rozpočtové výhledy byly strategickým nástrojem pro řízení veřejných financí a obecně veřejných politik, tedy aby byly propojeny s existujícími strategiemi a dotačními programy a aby byl ve výsledku posílen strategický rozměr při tvorbě rozpočtu. Posílení strategického rozměru zahrnuje i obecně vyšší schopnost uvažovat investičně, klasifikovat některé výdaje jako strategické investice a hodnotit je dle dopadu v delším časovém horizontu.

Graf 10: Kapitálové výdaje z národních zdrojů ve schválených státních rozpočtech včetně střednědobých výhledů (mld. Kč)

Zdroj: [Monitor státní pokladny](#)

Poznámka: Jedná se o rozpočty schválené poslaneckou sněmovnou (před novelami) na roky 2020 až 2025.

Doporučení: Revidovat stávající strategické dokumenty státu tak, aby odpovídaly možnostem veřejných rozpočtů. Vytvořit závaznou metodiku pro tvorbu nových strategických dokumentů, resp. pro jejich ekonomickou část stanovující potřebné finanční zdroje a vyhodnocující předpokládané dopady.

Centrum veřejných financí

Centrum veřejných financí působí na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy pod vedením profesora Petra Janského. Jeho cílem je přispět k modernějšímu státnímu rozpočtu prostřednictvím špičkového výzkumu a spolupráce s veřejnými i soukromými institucemi. Centrum prosazuje cílené, efektivní a vyhodnocované veřejné finance jako klíč k lepšímu životu v Česku.

Více informací naleznete na www.centrumverejnychfinanci.cz.

Kontakt pro otázky a komentáře: info@centrumverejnychfinanci.cz

Autoři

Profil Aleše Bělohradského

- Expert Centra veřejných financí na státní rozpočet se zkušenostmi z Ministerstva financí, OECD a Úřadu vlády.
- Působil v pracovních skupinách vlády ČR i Evropské komise (pracovní skupina pro stárnutí populace) i jako odborný asistent v Evropském parlamentu, kde se věnoval rozpočtovým tématům v evropském kontextu. Je spoluautorem Hospodářského přehledu ČR 2018 od OECD, především strukturální kapitoly o zdravotním systému v ČR.
- V letech 2022–2024 působil jako vedoucí poradců ministryně pro vědu, výzkum a inovace. Vedl přípravu a realizaci reformy transferu znalostí z výzkumu do praxe. Inovační politice se věnuje dodnes, například skrze spolupráci s Druhou ekonomickou transformací.
- Vystudoval ekonomii na FSV UK a ekonomickou geografii v nizozemském Utrechtu. V ekonomické geografii získal doktorát na Přírodovědecké fakultě UK.
- V letech 2021–2022 vypracoval v rámci působení v neziskovém think-tanku návrhy pro Moderní řízení veřejných financí v ČR, z nichž některé byly implementovány, zejména agenda revizí výdajů, která je od roku 2022 realizována na Ministerstvu financí.

Profil Petra Janského

- Zakladatel Centra veřejných financí.
- Profesor Univerzity Karlovy, ředitel Centra, člen NERV a EU Tax Observatory.
- Jeho výzkum publikují prestižní akademické časopisy a citují The Economist a Financial Times; je zván k přednáškám do Evropského parlamentu.
- Vystudoval University of Oxford a Univerzitu Karlovu, kde vede katedru na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd.
- Ve svém výzkumu se specializuje na daňové úniky firem a věnuje se veřejným financím a mezinárodní ekonomii.
- V říjnu 2024 vydal knihu Fantastické finance: nízké daně, vysoké výdaje a nezadlužená budoucnost.
- Jako odborník vyhledávaný vládními a mezinárodními organizacemi se snaží přispívat ke zlepšení životních podmínek u nás i v zahraničí.
- Více k biografii Petra Janského a fotografie najdete na <https://petrjansky.cz/>.

Profil Markéty Malé

- Expertka Centra veřejných financí na firemním zdanění.
- V rámci svého doktorského studia na IES FSV UK se věnuje výzkumu zaměřenému na přímé zahraniční investice a nadnárodní korporace.
- Absolvovala ekonomii na IES FSV UK a magisterský program zaměřený na technologie a business na NYU v New Yorku. Během studií v Praze byla předsedkyní studentské organizace MOB – Mladí občané zaměřené na participaci mladých ve veřejném prostoru. Věnovala se komunikaci aplikovaného výzkumu v IDEA při CERGE-EI a v soukromém sektoru využívání satelitních dat v praxi ve firmách nebo mezinárodních institucích.

Profil Kristiny Zindulkové

- Expertka Centra veřejných financí na spotřební a environmentální daně, DPH a klimatickou změnu.
- Absolvovala bakalářská studia environmentalistiky a veřejné ekonomie na Masarykově univerzitě a magisterský program v socio-ekologické ekonomii ve Vídni na WU a v Paříži na Sorbonně.
- V roce 2024 zahájila doktorské studium na IES FSV UK, vyučuje na FSV a FHS UK a ve vzdělávacích programech Aklimatizace a Letní škola Discover.
- Jako analytička Asociace pro mezinárodní otázky se věnuje sociálním dopadům dekarbonizace, energetické chudobě a komunitní energetice.
- Pracovala na Ministerstvu zahraničních věcí v oblasti udržitelnosti a byla součástí výzkumných projektů na Masarykově univerzitě a v Baskitském centru pro klimatickou změnu BC3.

Poděkování

Autoři by rádi poděkovali za poskytnutí rychlé zpětné vazby následujícím expertům: Jáchymu Hercherovi, Michalu Hlaváčkoví, Michalu Ostrému, Miroslavu Palanskému, Lucii Sedmihradské, Dominiku Stroukalovi, Marku Šedivému. Za spolupráci autoři děkují také ostatním členům týmu Centra veřejných financí.

Reference

Evropská komise (2024). *The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi*. Dostupné z: https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en.

Garcia-Bernardo, J., & Janský, P. (2024). *Profit shifting of multinational corporations worldwide*. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106527>.

Garcia-Bernardo, J., Janský, P. & Tørsløv, T. (2023). *Effective tax rates of multinational corporations, Country-level estimates*. *PLoS ONE* 18(11): e0293552. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0293552>.

Garcia-Bernardo, J., Janský, P. & Zucman, G. (2022). *Did the Tax Cuts and Jobs Act Reduce Profit Shifting by US Multinational Companies?* National Bureau of Economic Research, Working Paper. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w30086>.

IFS (n.d.). *Tax and public finances: Fundamentals*. Dostupné z: <https://ifs.org.uk/publications/tax-and-public-finances-fundamentals>.

IFS.(2011). *The Mirrlees Review. Tax by Design*. Oxford University Press. Dostupné z: <https://ifs.org.uk/books/tax-design>.

Janský, Kolář (2024). *Krajské rozpočty pod drobnohledem: odkud mají příjmy, na co jdou výdaje a co přinese změna RUD*. IDEA CERGE-EI. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/zpravy/krajske-rozpocety-pod-drobnohledem>.

Ministerstvo financí České republiky (2024). *Monitor státní pokladny*. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/informacni-systemy/iissp--monitor>.

Ministerstvo financí České republiky (2024). *Státní rozpočet v kostce 2024*. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2024-55374>.

Ministerstvo financí České republiky (2024). *Vláda schválila novelu zákona o rozpočtovém určení daní*. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/tiskove-zpravy/2024/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-rozpocetovem-urceni-55747>

OECD (2023). *OECD economic surveys: Czech Republic 2023*. OECD Publishing. Dostupné z: https://issuu.com/oecd.publishing/docs/czechrepublic_economic_survey_2023_onissuu_3.28.23.

PAQ Research (2024). *Chytřejší danění zaměstnanců*. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/chytrejsi-daneni-zamestnancu/>